

УДК 785.161

*Інна Кириченко (Луцьк),
здобувач кафедри історії, теорії мистецтва
та виконавства Волинського національного
університету імені Лесі Українки*

ЛУЦЬКИЙ ДЖАЗ-КЛУБ: МІЖНАРОДНА МУЗИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті аналізується діяльність Луцького джаз-клубу як активного осередку міжнародної мистецьких трансформацій в епоху глобалізації. Подається загальна панорама діяльності джаз-клубу; прослідковуються основні етапи розвитку фестивалю „New Cooperation – Art Jazz Cooperation” як міжнародного мистецького явища; вирізняються тенденції розвитку фестивалю.

Ключові слова: джаз, джаз-клуб, фестиваль, тенденція, глобалізація.

Інна Кириченко

Луцький джаз-клуб: международная музыкальная деятельность в эпоху глобализации. В статье анализируется деятельность Луцкого джаз-клуба как активного составляющего международных художественных трансформаций в эпоху глобализации. Представлена общая панорама деятельности джаз-клуба; прослеживаются основные этапы развития фестиваля „New Cooperation – Art Jazz Cooperation” как международного художественного явления; выделяются тенденции развития фестиваля.

Ключевые слова: джаз, джаз-клуб, фестиваль, тенденция, глобализация.

Inna Kyrychenko

Lutsk Jazz Club: the international music activity in the era of globalization. The activities of Luck Jazz Club as an active center of the artistic transformations in the era of globalization is analysed in this article. The general view of the jazz club, the main stages of the festival „New Cooperation – Art Jazz Cooperation” as an international art phenomenon and the Festival trends are considered.

Key words: jazz, jazz club, festival, trend, globalization.

Постановка наукової проблеми та її значення.

У сучасному процесі глобалізації культури значну роль відіграють ті види мистецтва, які засновані на універсальних знаково-семантичних системах та є відкритими для подальших інновацій. Серед них – феномен джазу, що виник у міксті національних культур і є мистецтвом імпровізації, здатним до постійного та блискавичного оновлення: джазовий саунд як стилістична категорія постійно знаходиться під впливом глобальних акультураційних і національних інкультураційних тенденцій, що змушує замислитися над проблемами зміцнення загальнолюдських духовних пріоритетів і збереження національної своєрідності водночас.

Джазовий клуб у Луцьку (власна назва „Луцький джаз-клуб”) є одним із перших в Україні та характеризується активною міжнародною музичною фестивальною діяльністю, зокрема організацією низки окремих концертних акцій та фестивалю „New Cooperation – Art Jazz Cooperation” (Луцьк – Рівне – Польща). На прикладі діяльності Луцького джаз-клубу можна прослідкувати певні загальні тенденції розвитку джазового фестивального процесу на загальноукраїнському та міжнародному рівнях, тому задекларована тема є актуальною.

Аналіз останніх досліджень. У вітчизняній науці проблемам джазового мистецтва присвячені дисертаційні дослідження В. Олендарьова – „Вітчизняний джаз та проблема стилю” [14] та В. Романка – „Джаз у музичній культурі України: соціокультурна та музикознавча інтерпретації” [15]; дослідження, які розглядають джаз як складову формування естрадного чи академічного мистецтва – М. Булди [2], В. Тормахової [17]; український джаз як культурологічну проблему аналізує З. Рось [16], процеси глобалізації у джазі – О. Кізлова [11] та ін.

Діяльність Волинської обласної громадської організації „Луцький джаз-клуб” представлена в матеріалах спеціального сайту, підготовлених президентом клубу О. Баковським, виконавчим директором О. Хаджиогловою та ін. [13], неодноразово висвітлювалася в повідомленнях у місцевій пресі (О. Білевич [1], В. Ворон [3–5], Н. Калиновська [10], Л. Клімчук [12], А. Філатенко [18] та ін.).

Питання розвитку музичних фестивальних процесів з соціокультурної точки зору на прикладі фестивалів сучасної музики розглядаються, зокрема, у працях М. Шведа – „Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні на новому етапі (1990 – 2005 рр.)” [22] та С. Зуєва – „Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова” [9]. М. Швед на прикладі акцій „Київ Музик Фест”, „Контрасти”, „Два дні і дві ночі”, „Форум музики молодих” аналізує основні тенденції розвитку фестивалів і їх характеристики, при тому акцентує на вивченні динаміки співвідношення акультураційних та інкультураційних процесів в українських фестивалях сучасної музики; для нас важливою є також розробка проблеми стратифікації слухацької аудиторії фестивалів [21; 22]. У роботі С. Зуєва про-

аналізовано вплив процесів децентралізації, що відбуваються в „новому” культурному просторі, на динаміку розповсюдження музичних форумів, а також з’ясовано особливості організації фестивалів з точки зору їхнього „місця розташування” [9].

Отож, спираючись на матеріали спеціального сайту клубу та власний досвід авторки даної публікації як учасниці джазових акцій, а також ґрунтуючись на аналізі вищевказаних тенденцій акультурації, інкультурації та децентралізації, проведене дане дослідження.

Формулювання завдань та мети статті. Метою даної наукової розвідки є аналіз діяльності Луцького джаз-клубу як активного осередку міжнародної мистецьких трансформацій в епоху глобалізації.

Завдання дослідження: подати загальну панораму діяльності джаз-клубу та представити його організаторів; прослідкувати основні етапи розвитку фестивалю „New Cooperation – Art Jazz Cooperation” як міжнародного мистецького явища; вирізнити тенденції розвитку фестивалю.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Джаз в Україні – явище нечисельне та елітарне, що реалізується, зокрема, в таких фестивальних проєктах як „Коктебель” (Крим), „До#Дж” (Донецьк), „Дніпрогастроль”, „Єдність”, „Атлант-М” (Київ), „Джаз без...” (Львів), „Джаз-Карнавал” (Одеса), „New Cooperation – Art Jazz Cooperation” (Луцьк – Рівне – Польща) та ін.

Імпульсом до виникнення фестивального джазового руху та любительського джазового музикування в Україні можна вважати „Донецький джаз”, що проходив у квітні 1969 року. Після цієї „вибухової” акції з напівлегального середовища вийшло чимало популярних музикантів, які згодом стали законодавцями стилю: Ігор Бутман, Олег Лундстрем, Георгій Гранян, Анатолій Кролл, Енвер Ізмайлов та інші. У 2001 році після років забуття „До#Дж” відродився зусиллями ентузіастів, перетворившись із „підпільного” захоплення в елітарне камерне мистецтво, знову стали виникати десятки джаз-бендів [7].

У західній Україні першим джазовим містом став Львів з фестивалем „Jazz Bez”, що набув великої популярності та перетворився на другий міжнародний фестиваль, авторитет якого визнано у всьому світі.

У 2008 році було створено Волинську обласну громадську організацію „Луцький джаз-клуб”. „Трубач та громадський діяч Олег Баковський об’єднав друзів та партнерів – поціновувачів джазової культури в Луцьку – і створив Луцький джаз-клуб. Це сталося після міжнародного джазового фестивалю „Art Jazz Cooperation 2008” [13].

Президент Луцького джаз-клубу – людина креативна та неординарна. Випускник Львівської державної консерваторії імені М. В. Лисенка, митець і бізнесмен, Олег Баковський з 2006 р. також є президентом благодійного фонду „Співдружність-Волинь”; став реалізатором низки джазових проектів, серед яких: міжнародний джазовий фестиваль „New Cooperation” (Замость–Луцьк, 2005–2007), міжнародний джазовий фестиваль „Art Jazz Cooperation” (Луцьк–Рівне, 2008–2010), міжнародний джазовий фестиваль „Jazz Bez...2008” (Луцьк), міжнародний джазовий фестиваль „Музичні діалоги” (Луцьк, 2006–2009), щомісячні тематичні джазові вечори „Джаз при свічах” (Луцьк, від 2009 року), джазові вечори „Джаз у Луцьку”, концерт „Джаз на свято” (Луцьк, 2008), концерт джаз-дуету Дона Фрідмана та Жан-П’єра Фр’олі (Луцьк, 2009); здійснено випуск дисків: альбом „All of Me”, записаний у складі українського джазового колективу „Dixieland Band” (1996), альбом „Здіймаючи хвилі” („Making Waves”), записаний з британським джазовим колективом „Джуліан Томас та друзі” („Julian Tomas and Friends”) (2007) [13] та ін.

До Луцького джаз-клубу ввійшли усі небайдужі до розвитку духовності люди, які, починаючи ще з 2005 року, долучалися до джазових проектів, що відбувалися на теренах Волині. Луцький джаз клуб був створений для того, аби сприяти розвитку джазової культури та створити джаз-клуб – культове місце в Луцьку, яке б стало осередком мистецьких та культурних подій міста” – така інформація подається на сайті джаз-клубу [13]. Серед членів Луцького джаз-клубу – віце-президенти Сергій Прокоп’юк і Роман Заяць, виконавчий директор Олена Хаджиоглова, фотохудожник Олександр Більчук, Василь Ворон, Павло Маркевич, Віктор Асницький, а також ряд інших відомих особистостей Волині.

Відмітимо, що на Волині до 2004 року не було жодного джазового колективу чи окремого виконавця, хоча джазові твори іноді звучали у виконанні деяких колективів (вокальний квартет „Акорд” та ін.). Взимку 2004 року в Луцьку з ініціативи Олега Баковського та Геннадія Гусенцева було створено гурт „Jazz-mix”, де мала нагоду бути солісткою-вокалісткою авторка даного дослідження.

Створення гурту „Jazz-mix” великою мірою сприяло започаткуванню Міжнародного джазового фестивалю „New Cooperation Замость – Луцьк”. Його співорганізаторами стали благодійний фонд „Співдружність-Волинь” та джазовий клуб імені Мечислава Коша з польського міста Замостя. Отож, фестиваль народився у 2005 році у формі джазового діалогу між Польщею та Україною. Сьогодні Луцьк представлений на міжнародній джазовій мапі фестивалем „New Corporation – Art Jazz Cooperation”, що великою мірою пов’язаний з діяльністю Луцького джаз-клубу.

Розглянемо історію фестивалю „New Cooperation – Art Jazz Cooperation”, користуючись матеріалами сайту Луцького джаз-клубу [13], сайту фестивалю [23] та інформацією, отриманою авторкою у власному досвіді учасниці джазових акцій.

Прологом фестивалю справедливо вважається концерт до Дня Європи, який організували директор Волинської обласної філармонії Сергій Єфіменко і Гжегож Обст. У концерті взяли участь „Julian Thomas&Friends”, „Jazz-mix” під керівництвом Геннадія Гусенцева та польські джазові музиканти із Любліна, Замостя та Варшави – музиканти європейського екстра-класу.

У першому фестивалі взяли участь польські джазмени Войцех Недзеля – викладач музичної академії у м. Катовіци, що записав разом з видатними джазовими майстрами понад три десятки платівок; Ян „Пташин” Врублевські – віртуозний саксофоніст та вокалістка Дорота Міськевич. Польські джазмени виступили з новою програмою латино-американських композиторів. Український джаз грав луцький гурт „Jazz-mix”, радуючи слухачів джазовими стандартами та золотими хітами. Фестиваль завершив гурт „Julian Thomas&Friends”, виконавши інтимні ліричні балади.

У наступні роки до організаторів долучився Василь Ворон як представник управління культури і туризму облдержадміністрації, акція отримала підтримку обласної ради, у 2007 році фестиваль

почав підтримувати також Генеральний консул Республіки Польща у Луцьку Войцех Галонзка. Від 2008 року змінилася і назва акції: „Art Jazz Cooperation”, оскільки до музичних здобутків додалися мистецькі світлини знаменитого фотохудожника Олександра Більчука. У програмах фестивалів молодіжний біг-бенд із Томашова Любельського під керівництвом Романа Маліновського, Юлія Тимочко, солістка формації „Вояж” з Рівного, тріо Артура Дуткевича, вокалістка Магда Стопа, вокальна формація „Замість госпел Фемілі”, команда з Клевани „Арт тайм” та багато інших. Вони представляли своє мистецтво поряд з такими джазовими метрами як тріо „RGG”, саксофоніст Ян „Пташин” Врублевські, вокалістка Катажина Кіровська, джаз-дует з Москви у складі Тетяни Балакирської та Олексія Наджарова, колективами „Monorail Quartet” (США – Польща) та „Пікардійською терцією”. Корифей української джазової сцени трубоч Валерій Колесніков з Донецької консерваторії вийшов на подіум у складі тріо Олега Баковського та джазового ансамблю „Дзига імейджен”. Представив свою нову програму і британський гурт „Julian Thomas&Friends”. Джуліан Томас – лідер цього гурту, дав високу оцінку фестивалю, а також Олегу Баковському, з яким разом на сцені театру виконали декілька творів [23].

Фестиваль „Art Jazz Cooperation – 2009” – це два дні різнопланової музики: від класичного джазу до етно- та фрі- джазу. Відбулися перша всеукраїнська виставка-конкурс „Джазові Емоції” в Рівному та фотовиставка „Світлини з джазу” Олександра Більчука в Луцьку. У концертах взяли участь джазові колективи з Німеччини, Ізраїлю, України, Польщі та Росії. Бурхливі овації публіки викликали блюзові мелодії у виконанні відомого польського гітариста Лешика Драніцко, імпровізації Віктора Соломіна на „не зовсім джазовому” інструменті – домрі, гра піаністки та композитора Марії Портнікової, блискучий вокал Дари Навродської (Німеччина), виступ співачки Хвої, браз-ансамблю „Каприз” (Москва) та ін. Вдруге відвідав фестиваль зі своїм колективом „Z – Band” потужний бас-гітарист Ігор Закус. Вперше в імпрезі взяв участь винахідник теппінгу Енвер Ізмайлов. Родзинкою фестивалю стала спільна імпровізація-сейшн джазових митців з різних країн, що заповонила собою енергетичний простір замку Любарта.

У 2010 році фестиваль „Art Jazz Cooperation” був приурочений до святкування днів Луцька та Рівного. У фестивалі взяли участь відомий колектив „Man Sound” та Олег Скрипка із джаз-

оркестром „Забава”. Була більш розмаїтою програма заходів: окрім концертів відбулися флористична виставка, конкурси на кращу хореографічну, театральну імпровізацію, на миттєвий малюнок, виставка та конкурс живопису та фоторобіт „Джазові емоції”, майстер-класи відомих джазових музикантів, святковий флеш-моб „Луцьк – Рівне – це джаз!” [23].

Якщо прослідкувати етапи розвитку фестивалю „Art Jazz Cooperation”, можна з впевненістю сказати, що розширилися його географічні межі, концерти стали більш професійними, значна кількість меломанів приєдналася до когорти шанувальників джазу. А відтак є надія, що в майбутньому ця високохудожня музика, заснована на міжнародній традиції, та, яка набуває в певних стилях національних рис, стане здобутком все ширшого кола слухачів.

Луцьким джаз-клубом проводиться фестиваль „Музичні діалоги”. Олег Баковський вважає важливим наступне: „Концепція фестивалю „Музичні діалоги” полягає в тому, що ми проводимо до Днів Європи. Це не просто голослівна декларація, а діюча ідея. Я намагаюся показати, що Україна в джазовому відношенні – частина Європи, і що джазова Європа інтегрується в Україні. Знаєте, я часто жартую, що... там, де звучить джаз, – там рівні дороги, там нормальна економіка і нормальне суспільство. У відношенні концепції... Добре її демонструє наш проект Unity, в якому задіяний поляк Лешек Драніцкі та німець Даніель Шпейер – цих музикантів було нелегко привезти не тільки з фінансових міркувань, але ще й тому, що вони дуже затребувані, навіть довелося додатково узгоджувати дату фестивалю з причини їх зайнятості. Так що я намагаюся усіма силами це єднання України і Європи відобразити” [20].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, можемо констатувати, що Луцький джаз-клуб є потужним осередком культури, який працює на міжнародному рівні, і результатами цієї праці є як низка окремих концертів, так і яскраві проекти „New Cooperation – Art Jazz Cooperation”, „Музичні діалоги” та інші. Прослідкувавши етапи розвитку вказаних фестивалів, вирізнили такі тенденції:

- 1) розширення географічних меж проектів та його учасників (протягом життя фестивалю „New Cooperation – Art Jazz Cooperation” в ньому взяли участь музиканти з України, Німеччини, Великобританії, Ізраїлю, Польщі, Росії і Білорусі);
- 2) підвищення професійного рівня концертів;

3) збільшення кількості слухачів за рахунок розширення їх кола (до професійної публіки додалась значна частина меломанів).

М. Швед поділяє аудиторії фестивалів сучасної музики на три сегменти: „елітарний професійний клуб” фахівців (композитори, виконавці, критики, організатори тощо); „митці широкого профілю” (письменники, художники, театralи тощо); „якнайширше коло любителів сучасного мистецтва” („суспільна еліта різноманітної соціальної та професійної стратифікації”, „меломани” – любителі музичного мистецтва, студенти, які цікавляться усім новим (незалежно від того, чи сприймають його) і представники владних та бізнесових еліт, котрі можуть придбати квиток у ложі чи скористатись запрошенням організаторів, оскільки вважають це престижним або додатковим PR-заходом” [21, 32–33]. Наявність усіх трьох сегментів у складі слухачької аудиторії акцій Луцького джаз-клубу свідчить про їх певний якісний рівень. Таким чином, є надія, що в майбутньому джаз як високохудожня музика, що основана на міжнародній традиції та набуває в певних стилях національних рис, стане здобутком все ширшого кола слухачів.

На завершення зазначимо, що одним із важливих напрямків наступних досліджень вважаємо аналіз *стилістики* джазового мистецтва в Україні, його специфіку в порівнянні з джазовими артефактами, витвореними на теренах поєднання традиційного джазу зі здобутками інших культур.

Список використаних джерел

1. Білевич О. Ми слухали джаз / О. Білевич // Волинська газета. – 2008. – 28 вересня.
2. Булда М. В. Естрадно-джазова музика в акордеонно-баянному мистецтві України другої половини ХХ – початку ХХІ століття: композиторська творчість і виконавство : автореф. дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – музичне мистецтво / Марина Булда. – Х., 2007. – 19 с.
3. Ворон В. Замість – Луцьк: нова [стара] кооперація / Василь Ворон // Волинська газета. – 2005. – 29 вересня. – С. 4.
4. Ворон В. Нова кооперація для молоді генерації / Василь Ворон // Волинська газета. – 2006. – 21 вересня. – С. 2.
5. Ворон В. „Julian Thomas&Friends” на Волині, ансамбль „Родина” в Європарламенті / Василь Ворон // Волинська газета. – 2006. – 26 січня.
6. Джаз у нас повсякчас // Волинська газета. – 2007. – 27 вересня.
7. Донецкий джаз [Електронний ресурс]. – Режим доступу к источнику : <http://www.muzfesty.ru/dzhazovye-festivali/doneckij-dzhaz/>.
8. Дрожжина Н. В. Вокальне виконавство в системі музичного мистецтва естради : автореф. дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – музичне мистецтво / Наталя Дрожжина. – Х., 2008. – 16 с.

9. Зуєв С. П. Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова) : автореф. дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.01 – теорія та історія культури / Сергій Зуєв. – Х., 2007. – 20 с.
10. Калиновська Н. Джаз у Луцьку / Н. Калиновська // Волинь нова. – 2008. – № 100.
11. Кизлова О. Стенлі Кларк: „В джазе происходит процесс глобализации”. – „Джаз”. – 2006. – № 6. – С. 10–11.
12. Клімчук Л. Джаз для нас / Л. Клімчук. – Луцький замок. – 2008. – 11 грудня. – С. 9.
13. Луцький джаз-клуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела : <http://www.jazzclub.lutsk.ua>.
14. Олендарьов В. М. Вітчизняний джаз та проблема стилю : автореф. дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.02 – музичне мистецтво / Вадим Олендарьов. – К., 1995. – 22 с.
15. Романко В. І. Джаз у музичній культурі України: соціокультурна та музикознавча інтерпретації : автореф. дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – музичне мистецтво / Володимир Романко. – К., 2001. – 20 с.
16. Рось З. Український джаз як культурологічна проблема / З. Рось // VI Культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва „Національний мовно-культурний простір України в контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів” : [зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф.]. – Київ, 3–5 червня 2008 р. – Київ : ДАККиМ, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.culturalstudies.in.ua/sekcija_s_s3_6.php.
17. Тормахова В. М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез : автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 – музичне мистецтво / Вероніка Тормахова. – К., 2007. – 17 с.
18. Філатенко А. Музиканти грали джаз / Анастасія Філатенко // Волинь нова. – 2006. – 22 серпня. – С. 4.
19. Хаджиоглова О. Розвіяти хмари може лише джаз / Олена Хаджиоглова [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела : <http://www.euromixbug.org/uk/article/rozviyati-hmari-mozhe-lishe-dzhaz/>
20. Хаджиоглова Е. Олег Баковський: давайте менять менталитет / Елена Хаджиоглова [Электронный ресурс]. – Режим доступа к источнику : http://jazzclub.lutsk.ua/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=3&
21. Швед М. Особливості сприйняття сучасної музики: спроба класифікації слухачької аудиторії / Михайло Швед // Музикознавчі студії Інституту мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки та Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : [зб. наук. праць]. – Вип. 3. – Луцьк : РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки, 2009. – С. 23–36.
22. Швед М. Б. Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні на новому етапі (1990–2005 р.р.) : автореф. дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.01 – теорія та історія культури / Михайло Швед. – Л., 2006. – 20 с.
23. Art Jazz Cooperation [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела : <http://www.artjazz.info/>.